

การพัฒนาเกณฑ์การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 3

The Development of Evaluation Criteria on Desirable Characteristics for 1st-6th Grade Students Under Office of Maha sarakham Primary Education Service Area 3

สุภาพร โพธิบัณฑิต¹ ปิยะธิดา ปัญญา² และ ไพศาล วรคำ³

Supaporn Phothibandit¹, Piyatida Panya² and Paisarn Worakham³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ **ประการแรก** เพื่อพัฒนาเกณฑ์การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และ **ประการที่สอง** ทดลองใช้เกณฑ์การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 3 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ผู้อำนวยการ 1 คน รองผู้อำนวยการ 3 คน คีษานิเทศก์ 3 คน และครู 2 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 3 ผู้อำนวยการสถานศึกษา 9 คน ได้มาโดยการคัดเลือกแบบเจาะจง(Purposive sampling) และครูที่อาสาสมัครทดลองใช้เกณฑ์การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ จำนวน 75 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured interview) การสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับเกณฑ์การประเมิน และแบบประเมินเกณฑ์การประเมินในด้านเหมาะสม ความเป็นไปได้ ด้านความถูกต้องและความเป็นประโยชน์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่สถิติขั้นพื้นฐาน หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า

เกณฑ์การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ด้าน ประกอบด้วย ด้านรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ มี 3 ตัวชี้วัด 6 พฤติกรรมบ่งชี้ ด้านความซื่อสัตย์สุจริตมี 1 ตัวบ่งชี้ 3 พฤติกรรมบ่งชี้ ด้านวินัยมี 1 ตัวชี้วัด 2 พฤติกรรมบ่งชี้ ด้านใฝ่เรียนรู้มี 2 ตัวชี้วัด 4 พฤติกรรมบ่งชี้ ด้านอยู่อย่างพอเพียงมี 3 ตัวชี้วัด 4 พฤติกรรมบ่งชี้ ด้านมุ่งมั่นในการทำงานมี 2 ตัวชี้วัด 3 พฤติกรรมบ่งชี้ ด้านรักความเป็นไทยมี 3 ตัวชี้วัด 6 พฤติกรรมบ่งชี้ ด้านมีจิตสาธารณะมี 1 ตัวชี้วัด 3 พฤติกรรมที่บ่งชี้ โดยคุณภาพของเกณฑ์และตัวบ่งชี้ที่ตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ ด้านความเหมาะสมในภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดและด้านความเป็นไปได้ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนคุณภาพของการทดลองใช้เกณฑ์ประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ประเมินโดยครูที่อาสาสมัครทดลองใช้เกณฑ์หลังจากการทดลองใช้แล้ว จำนวน 75 คน พบว่า ด้านความถูกต้องในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และด้านความเป็นประโยชน์ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งแสดงว่าเกณฑ์การประเมิน คุณลักษณะอันพึงประสงค์สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา มีคุณภาพสูงสามารถนำไปใช้ได้จริง

คำสำคัญ : การพัฒนาเกณฑ์การประเมิน คุณลักษณะอันพึงประสงค์

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิจัยและประเมินผลการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

² กศ.ด.(วิจัยและประเมินผลการศึกษา) อาจารย์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

³ กศ.ด. (วิจัยและประเมินผลการศึกษา) อาจารย์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ABSTRACT

The purposes of this research were to develop the criteria for evaluation on desirable characteristics, and to try out the criteria for evaluation on desirable characteristics for Prathomsuksa students in schools in the office of Mahasarakham Educational Service Area 3. The key informants were a director, 3 deputy directors, 3 supervisors, 9 school directors, and 2 teachers of the office of Mahasarakham Educational Service Area 3, chosen by purposive sampling, and 75 voluntarily teachers. The research instruments consisted of the structured interview, focus group discussion, the questionnaire about the evaluation criteria, and the evaluation forms for evaluation criteria about propriety, feasibility, the accuracy, and utility Standards. The statistics used for data analysis were Mean, and Standard deviation.

The evaluation criteria of 8 desirable characteristics were concluded each one as the aspects of Loving of nation, religion and king were comprised of 3 indicators and 6 behaviors, Honesty and integrity was comprised of 1 indicator and 3 behaviors, Self-discipline was comprised of 1 indicator and 2 behaviors, Avidity of learning was comprised of 2 indicators and 4 behaviors, Observance of sufficiency economy philosophy in way of life was comprised of 3 indicators and 4 behaviors, Dedication and commitment to work was comprised of 2 indicators and 3 behaviors, Cherishing Thainess was comprised of 3 indicators and 6 behaviors, and Public mindedness was comprised of 1 indicator and 3 behaviors. The quality of the criteria and the indicators of desirable characteristics were examined by the experts, indicated that the overall of propriety was at the "most" level The overall of feasibility was at the "most" level Moreover, the quality of the criteria for desirable characteristics after used by 75 voluntarily teachers found that the overall of accuracy was at the "most" level The overall of utility was at the "most" level In conclusion, the criteria for evaluate desirable characteristics in Prathomsuksa were high quality and usable.

Keyword : Development of Evaluation criteria Desirable Characteristics.

บทนำ

สภาพสังคมในปัจจุบันประเทศไทยเรามีปัญหามากมายทั้งปัญหาสังคม การเมือง เศรษฐกิจปัญหาสำคัญ ได้แก่ ปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำ ค่าครองชีพ การว่างงาน ความยากจนสิ่งแวดล้อม สิ่งแวดล้อมเป็นพิษ การพนันการโจรกรรม โสเภณีเด็ก ความแตกแยกของสังคมและปัญหา ชุมชนเรียกร้องความเป็นธรรม ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้เกิดขึ้น เพราะคนในสังคมให้ความสำคัญแต่การพัฒนาทางวัตถุ ยิ่งภาวะวิกฤตทางการเมือง ทางเศรษฐกิจ ขาดความไว้วางใจซึ่งกันและกัน มีแต่จะหวังเอาชนะกันไม่ยอมแพ้ไม่ภัยให้แก่กัน เป็นเพราะสังคมเราขาดความสนใจพัฒนาด้านจิตใจ ไม่นำสามัคคีธรรมมาใช้ ขาดศีลธรรม ละอายแก่ใจ ขาดโอตตปปะความเกรงกลัวต่อบาปต่อสิ่งที่นำมาซึ่งความเสื่อมความเดือดร้อนในอนาคต หนทางที่จะผ่อน

คลายคนไทยทุกคนก็ควรหันหน้าเข้าหากัน ร่วมคิด ร่วมมือ ร่วมทำ ร่วมแรงแก้ปัญหา เพื่อความอยู่รอดปลอดภัยเพื่อความเจริญของประเทศและยั่งยืนจะด้วยวิธีใดก็ตาม สิ่งสำคัญอยู่บนรากฐานของคุณธรรมซึ่งเป็นสิ่งที่ดีงาม ควรแก่การประพฤติปฏิบัติ การพัฒนาบุคคลโดยใช้คุณธรรมเป็นสิ่งที่ช่วยพัฒนาคนในชาติให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งด้วยกาย วาจาใจ การศึกษาก็มีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ การที่จะพัฒนาให้นักเรียนมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม มีวินัยที่ดีงามนั้นเป็นหน้าที่ของผู้จัดการศึกษาซึ่งต้องพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์สังคม และสติปัญญา สามารถแก้ปัญหา ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข (แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2545- 2559) โดยได้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้

กำหนดคุณลักษณะ อันประสงค์ไว้ 8 ประการเพื่อเป็นแกนกลางในการพัฒนาประกอบด้วย 1)รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ 2) ซื่อสัตย์สุจริต 3) มีวินัย 4) ใฝ่เรียนรู้ 5) อยู่อย่างพอเพียง 6) มุ่งมั่นในการทำงาน 7) รักความเป็นไทย และ 8) มีจิตสาธารณะ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2552 : 2-3)

จากสถานการณ์ดังกล่าวเมื่อสถานศึกษาจำเป็นต้องทำการประเมินคุณลักษณะรายภาคและรายปีตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จึงควรมีเครื่องมือสำหรับวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ พัฒนาเกณฑ์ประเมินที่มีประสิทธิภาพ เพราะสังคมฝากความหวังไว้กับครูที่จะพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งครูเป็นผู้มีความสำคัญ ในการทำให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามเป้าหมายการเรียนรู้ที่หลักสูตรกำหนด เป้าหมายที่สำคัญของการจัดการเรียนรู้ คือ มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด สมรรถนะสำคัญของผู้เรียนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ยิ่งกว่านั้นหากได้ทราบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไม่เพียงแต่พัฒนาการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์จัดเป็นการดำเนินงานด้านประกันคุณภาพของผลผลิตอย่างหนึ่ง ซึ่งสะท้อนให้เห็นสถานศึกษาที่มีคุณภาพ ตลอดจนการใช้เกณฑ์ประเมินที่เหมาะสมตามความเป็นจริงและมีมาตรฐานที่น่าเชื่อถือสูงขึ้น อีกทั้งเป็นแนวทางที่จะช่วยให้ครูได้ประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ได้ชัดเจนและเป็นรูปธรรม มีเอกสารหลักฐานในการประเมินมากขึ้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาพัฒนาเกณฑ์การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 3 เพื่อได้เกณฑ์การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ถ้ามีการกำหนดเกณฑ์ไว้อย่างชัดเจนเหมาะสมจะช่วยให้การประเมินผลตรงกับความต้องการและมีประสิทธิภาพ นักเรียนเมื่อปฏิบัติได้ตามเกณฑ์ประเมินแล้วจะได้ทราบการพัฒนาตนเอง ผู้เกี่ยวข้องทุกส่วนสามารถนำเกณฑ์ประเมินนี้มาแนวทาง ในการพัฒนาปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนรู้ เป็นคู่มือในการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551ต้องการ โดยมุ่งหวังให้นักเรียน เป็นคนดีมีคุณภาพ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข เป็นพลเมืองที่ดี ของประเทศชาติและของพลโลกต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาเกณฑ์การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 3

2. เพื่อทดลองใช้และประเมินเกณฑ์การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 3

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการพัฒนาเกณฑ์การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 3 มีขอบเขตในแต่ละขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การพัฒนาเกณฑ์การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา

ขอบเขตด้านเนื้อหา

1. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนยึดตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์จำนวน 8 ด้าน ได้แก่

- 1.1 ด้านรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์
- 1.2 ด้านความซื่อสัตย์สุจริต
- 1.3 ด้านความมีวินัย
- 1.4 ด้านใฝ่เรียนรู้
- 1.5 ด้านอยู่อย่างพอเพียง
- 1.6 ด้านความมุ่งมั่นในการทำงาน
- 1.7 ด้านรักความเป็นไทย
- 1.8 ด้านความมีจิตสาธารณะ

2. มาตรฐานการประเมินยึดตามแนวของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam,1981; อ้างถึงในศิริชัย กาญจนวาสี, 2552: 178-180) ซึ่งมี 4 ด้านดังนี้

- 2.1 มาตรฐานความเหมาะสม(Propriety standards)
- 2.2 มาตรฐานความเป็นไปได้ (Feasibility standards)
- 2.3 มาตรฐานความถูกต้อง (Accuracy standards)
- 2.4 มาตรฐานความเป็นประโยชน์ (Utility standards)

ด้านกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ศึกษานิเทศก์ ผู้อำนวยการสถานศึกษา และ ครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคามเขต 3 จำนวน 34 คน

ขั้นตอนที่ 2 การทดลองใช้และประเมินเกณฑ์การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 3

ขอบเขตด้านเนื้อหา

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ครูผู้สอนที่เป็นอาสาสมัครที่ทำการสอนในโรงเรียนจำนวน 75 คน

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยแบ่งการดำเนินการวิจัยเป็น 2 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 การพัฒนาเกณฑ์การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 3

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยเทคนิคการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่มในการพัฒนาเกณฑ์การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 3 เพื่อกำหนดกรอบตัวชี้และพฤติกรรมบ่งชี้เกณฑ์การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์โดยการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษา รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคามเขต 3 เพื่อหาจุดเน้นเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนระดับประถมศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 3 เพื่อกำหนดตัวบ่งชี้และพฤติกรรมบ่งชี้คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน นำตัวบ่งชี้และพฤติกรรมบ่งชี้คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนที่ได้จากการสัมภาษณ์มาเป็นกรอบในการสนทนากลุ่มเพื่อกำหนดเกณฑ์ และแนวทางในการประเมินรวมถึงเครื่องมือที่ต้องใช้ในการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 3 เลือกแบบเจาะจงเพราะเป็นผู้มีประสบการณ์ทำงานในการนำจุดเน้นสู่การปฏิบัติ เพื่อขับเคลื่อนนโยบายการศึกษานำจุดเน้นสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม นำตัวชี้วัดสู่ระดับโรงเรียน กลุ่มผู้ร่วมสนทนา (Focus group) เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการสนทนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคามเขต 3

ขั้นตอนที่ 2 การทดลองใช้และประเมินเกณฑ์การประเมิน

คุณลักษณะอันพึงประสงค์สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 3

ผู้วิจัยนำเกณฑ์การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา ที่พัฒนาขึ้น จำนวน 8 ด้าน ที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 ไปทดลองใช้เกณฑ์การประเมินเพื่อประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ตามสภาพจริงโดยขอความร่วมมือจากครูผู้สอนที่มีความสนใจ เพื่อศึกษาจุดบกพร่องของเกณฑ์การประเมินโดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็น เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไข และประเมินเกณฑ์การประเมินในด้านความถูกต้องและความเป็นประโยชน์

เครื่องมือการวิจัย

1. แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง(Structured interview) สำหรับกำหนดตัวบ่งชี้และพฤติกรรมบ่งชี้คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน จำนวน 1 ฉบับ
2. ประเด็นสนทนากลุ่มสำหรับกำหนดเกณฑ์ และแนวทางในการประเมินรวมถึงเครื่องมือ จำนวน 1 ฉบับ
3. แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับเกณฑ์การประเมิน
4. แบบประเมินเกณฑ์การประเมินในด้านเหมาะสมและความเป็นไปได้ ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า(Rating Scale) ของลิเคิร์ท มี 5 ระดับ สำหรับผู้เชี่ยวชาญ (กรณีก่อนนำเกณฑ์การประเมินไปใช้)
5. แบบประเมินเกณฑ์การประเมินในด้านความถูกต้องและความเป็นประโยชน์ ชนิดมาตราส่วนประมาณค่าของลิเคิร์ท มี 5 ระดับ สำหรับครูที่สนใจประเมินเกณฑ์การประเมิน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูล ตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. นำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ถึงกลุ่มผู้ให้ข้อมูล เพื่อขอความอนุเคราะห์ให้ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลพร้อมทั้งทำการนัดหมายวันเวลาในการเก็บข้อมูล
2. ผู้วิจัยนำหนังสือขอความร่วมมือ แบบสัมภาษณ์ติดต่อขอความร่วมมือด้วยตนเอง อธิบายจุดมุ่งหมายของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย พร้อมทั้งนัดหมายเวลาในการสัมภาษณ์

โดยส่งก่อนเริ่มสัมภาษณ์ อย่างน้อย 1 สัปดาห์หรือตามแต่ผู้
เชี่ยวชาญจะกรุณาได้

2.1 นำแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะ
อันพึงประสงค์ โดยครูอาสาสมัครใจใช้เกณฑ์การประเมิน
คุณลักษณะอันพึงประสงค์ จำนวน 75 คน ซึ่งเป็นครูผู้สอน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 3 แล้วนำ
ผลที่ได้ไปวิเคราะห์เพื่อคัดข้อคำถาม

2.2 นำแบบประเมินเกณฑ์การประเมินคุณลักษณะอัน
พึงประสงค์ให้ครูที่อาสาสมัครใจประเมินเกณฑ์การประเมิน
คุณลักษณะอันพึงประสงค์ในด้านประเมินความถูกต้อง ความ
เป็นประโยชน์ของเกณฑ์การประเมิน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้จากแบบสอบถาม
ความคิดเห็นและแบบประเมินเกณฑ์การประเมินโดยการหาค่า
เฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์การ
ตัดสินเกณฑ์คุณลักษณะอันพึงประสงค์โดยผู้เชี่ยวชาญกำหนด
ขึ้นและสรุปผลหาความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความถูกต้อง
ความเป็นประโยชน์ ของเกณฑ์การประเมินคุณลักษณะอันพึง
ประสงค์สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 3 สำหรับผลการวิจัย
ตอนที่ 1 ก่อนที่จะใช้เกณฑ์การประเมินคุณลักษณะอันพึง
ประสงค์สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษามหาสารคามเขต 3 ต้องกำหนดกรอบตัวบ่ง
ชี้เพื่อเป็นกรอบในการประเมิน ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำเสนอผลการ
กำหนดตัวบ่งชี้และพฤติกรรมบ่งชี้คุณลักษณะอันพึงประสงค์
สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามหาสารคามเขต 3 โดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญได้
ตัวบ่งชี้และพฤติกรรมสำคัญที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียน เพื่อ
เป็นการนำไปสู่ผลการพัฒนาเกณฑ์การประเมินคุณลักษณะอัน
พึงประสงค์ สำหรับนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มหาสารคามเขต 3

2. การวิเคราะห์ข้อมูลคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์และ
การสนทนากลุ่ม โดยการวิเคราะห์เนื้อหา ตอนที่ 2 ผลการ
ประเมินเกณฑ์การคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สำหรับนักเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคามเขต 3

การประเมินเกณฑ์การคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สำหรับ
นักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคามเขต 3
แบ่งเป็น 2 ชั้น คือ ชั้นการประเมินก่อนใช้และชั้นการประเมิน
หลังใช้

ชั้นการประเมินก่อนใช้เกณฑ์คุณลักษณะอันพึงประสงค์
สำหรับนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม
เขต 3 ในด้านความเหมาะสมและด้านความเป็นไปได้ โดย
ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ชั้นการประเมินหลังใช้เกณฑ์การ
ประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สำหรับนักเรียน สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคามเขต 3 ในด้านความ
ถูกต้องและประโยชน์ โดยครูผู้สอนจำนวน 75 คน นำผล
การประเมินมาหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำ
ค่าเฉลี่ยไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ การแปลความหมาย(บุญชม
ศรีสะอาด, 2554 : 121)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยมีดังนี้

ตอนที่ 1 การพัฒนาเกณฑ์การประเมินคุณลักษณะอันพึง
ประสงค์สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษามหาสารคามเขต 3 ในการพัฒนาเกณฑ์การ
ประเมินผู้วิจัยได้นำกรอบพฤติกรรมสำคัญของตัวบ่งชี้
คุณลักษณะอันพึงประสงค์สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคามเขต 3 เป็นการ
กำหนดกรอบตัวบ่งชี้ในการประเมินคุณลักษณะที่ต้องการให้
เกิดกับนักเรียนโดยการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ
การ ศึกษาในเขตพื้นที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม
เขต 3 ที่จะนำไปสู่เกณฑ์การประเมินทั้ง 8 ด้าน ตัวบ่งชี้และ
พฤติกรรมบ่งชี้ไปสนทนากลุ่มโดยผู้บริหารสถานศึกษาสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 3 จากการ
สนทนากลุ่มมีความเห็นสอดคล้องกันว่า ตัวบ่งชี้และพฤติกรรม
ของตัวบ่งชี้ของคุณลักษณะอันพึงประสงค์มีความเหมาะสมที่
จะใช้เป็นเกณฑ์ในการประเมิน แล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ
ประเมินหาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของเกณฑ์จนได้
เกณฑ์การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของตัวบ่งชี้และ
พฤติกรรมตัวบ่งชี้ของการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์
ทั้ง 8 ด้าน ประกอบด้วย ด้านรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ มี 3 ตัว

ชีวิต 6 พฤติกรรมบ่งชี้ ด้านความซื่อสัตย์สุจริต 1 ตัวชี้วัด 3 พฤติกรรมบ่งชี้ ด้านวินัย 1 ตัวชี้วัด 2 พฤติกรรมบ่งชี้ ด้านใฝ่เรียนรู้ 2 ตัวชี้วัด 4 พฤติกรรมบ่งชี้ ด้านอยู่อย่างพอเพียง 3 ตัวชี้วัด 4 พฤติกรรมบ่งชี้ ด้านมุ่งมั่นในการทำงาน 2 ตัวชี้วัด 3 พฤติกรรมบ่งชี้ ด้านรักความเป็นไทย 3 ตัวชี้วัด 6 พฤติกรรมบ่งชี้ ด้านจิตสาธารณะ 1 ตัวชี้วัด 3 พฤติกรรมบ่งชี้

ตอนที่ 2 ประเมินเกณฑ์การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 3 ก่อนการทดลองใช้ได้รับการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ได้ค่าเฉลี่ยด้านความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.62$, S.D. = 0.46) และด้านความความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.59$, S.D. = 0.48) ตัวบ่งชี้และพฤติกรรมบ่งชี้คุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้ง 8 ด้าน ที่จะใช้เป็นเกณฑ์การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ การประเมินเกณฑ์การประเมินหลังทดลองใช้เกณฑ์การประเมิน เป็นการนำเกณฑ์คุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 ไปทดลองกับสถานการณ์จริงโดยได้รับความร่วมมือจากครูผู้สอนและครูวิชาการสถานศึกษาที่มีความสนใจ จำนวน 75 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคามเขต 3 ขั้นตอนนี้เป็น การประเมินด้านความถูกต้องและความเป็นประโยชน์ของเกณฑ์การประเมิน พบว่าด้านความถูกต้องในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.67$, S.D. = 0.48) และด้านความเป็นประโยชน์ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.71$, S.D. = 0.51) ซึ่งแสดงว่าเกณฑ์การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา มีคุณภาพสูงสามารถนำไปใช้ได้จริง

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยมีประเด็นสำคัญนำมาอภิปรายผลดังนี้

1. ผลการกำหนดโดยผู้เชี่ยวชาญทำให้ได้ตัวบ่งชี้คุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ด้าน มีตัวชี้วัด 16 ตัวชี้วัด พฤติกรรมบ่งชี้ 31 พฤติกรรมบ่งชี้ ที่มีความครอบคลุมคุณลักษณะและพฤติกรรมสำคัญที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียนที่ได้ผลมาเช่นนั้น เพราะตัวบ่งชี้ได้ผ่านกระบวนการและร่วมมือจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคามเขต 3 หลายขั้นตอน

ได้ตัวบ่งชี้ที่พัฒนาขึ้นดังกล่าวจึงถือได้ว่ามีความเหมาะสมและความเป็นไปได้มากที่สุดที่จะนำไปใช้เป็นเกณฑ์การประเมิน ทั้งนี้เพราะผู้เชี่ยวชาญเห็นว่า ตัวบ่งชี้ที่ผู้วิจัยได้ศึกษาภายใต้กรอบคุณลักษณะคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญเพิ่มเติมจากการสนทนากลุ่มนั้นเป็นตัวบ่งชี้ได้ผ่านการพิจารณา กลั่นกรองและระดมความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญในทุกขั้นตอนทำให้ได้ตัวบ่งชี้และพฤติกรรมที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และสอดคล้องกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามมาตรฐานด้านผู้เรียนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประเมินภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ใช้เป็นกรอบในการประเมิน ได้พัฒนามาตรฐานเป็นตัวบ่งชี้ในการประเมินคุณภาพผู้เรียน โดยจัดทำมาตรฐานการศึกษาและตัวบ่งชี้ผู้เรียนคือมาตรฐานที่ 1 มีคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ สอดคล้องกับเกณฑ์การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนระดับประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคามเขต 3

2. ทดลองใช้และประเมินเกณฑ์การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 3 ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความเหมาะสมด้านความเป็นไปได้ ด้านความถูกต้องและด้านความเป็นประโยชน์

ผลการประเมินเกณฑ์ทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะคุณลักษณะอันพึงประสงค์ได้ผ่านการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญที่อยู่ในพื้นที่ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 3 ที่มีความเข้าใจบริบทของนักเรียนและตรงตามสภาพจริงซึ่งส่งผลให้การพิจารณา มีความชัดเจนเหมาะสมกับนักเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 3 ทำให้ได้คุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่นำไปใช้ได้จริง สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นและสังคมปัจจุบัน โดยมีจุดมุ่งหมายเดียวกันที่จะพัฒนาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ เพื่อที่จะพัฒนาให้บรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในฐานะ

เป็นพลเมืองไทยและพลโลก (หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 : 7) และสอดคล้องกับมาตรฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) พ.ศ. 2554 และกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553 กำหนดให้ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ทำการประเมินคุณภาพสถานศึกษาแต่ละแห่งตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. 2553 : 2) และครอบคลุมหลักเกณฑ์มาตรฐานที่ว่าด้วยผลการจัดการศึกษาในแต่ละระดับเพื่อให้สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างแท้จริง และมีความเข้าใจในทิศทางเดียวกันอันจะส่งผลให้เกิดการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่เข้มแข็ง ซึ่งในแต่ละมาตรฐานและทุกตัวบ่งชี้ ได้ให้คำอธิบายแนวทางการพัฒนา ประเด็นการพัฒนาและตรวจสอบระดับการพัฒนา ตลอดจนแหล่งข้อมูลในการตรวจสอบ เพื่อให้สถานศึกษานำไปทดลองใช้ในการพัฒนามาตรฐานการศึกษา ซึ่งจะส่งผลเกิดระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางพัฒนามาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม มหาสารคาม เขต 3 (2552 : 3)

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. เกณฑ์การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 3 มี 8 ด้าน 16 ตัวชี้วัด 31 พฤติกรรมบ่งชี้ ประกอบด้วย ด้านรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ มี 3 ตัวชี้วัด 6 พฤติกรรมบ่งชี้ ด้านความซื่อสัตย์สุจริต 1 ตัวบ่งชี้ 3 พฤติกรรมบ่งชี้ ด้านวินัย 1 ตัวชี้วัด 2 พฤติกรรมบ่งชี้ ด้านใฝ่เรียนรู้ 2 ตัวชี้วัด 4 พฤติกรรมบ่งชี้ ด้านอยู่อย่างพอเพียง 3 ตัวชี้วัด 4 พฤติกรรมบ่งชี้ ด้านมุ่งมั่นในการทำงาน 2 ตัวชี้วัด 3 พฤติกรรมบ่งชี้ ด้านรักความเป็นไทย 3 ตัวชี้วัด 6 พฤติกรรมบ่งชี้ และด้านมีจิตสาธารณะ 1 ตัวชี้วัด 3 พฤติกรรมบ่งชี้ ซึ่งผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ประเมินว่า ด้านความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด
2. จากการนำเกณฑ์การประเมินที่สร้างขึ้นไปทดลองใช้โดยครูผู้สอนและครูวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขต

พื้นที่การศึกษามหาสารคามเขต 3 จำนวน 75 คน ประเมินพบว่า ด้านความถูกต้องในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และด้านความเป็นประโยชน์ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งแสดงว่า เกณฑ์การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์มีคุณภาพสูง สามารถใช้เป็นเกณฑ์ในการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ได้

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้สอนสามารถนำเกณฑ์การประเมินไปใช้เป็นแนวทางในการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์โดยการปรับปรุงตัวชี้วัดและพฤติกรรมบ่งชี้เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนและท้องถิ่นนั้น ๆ ได้
2. การปรับเกณฑ์ ผู้ที่จะนำตัวบ่งชี้ไปใช้ สำหรับประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไปใช้ในอนาคต หากพิจารณาเห็นว่า เกณฑ์ดังกล่าวสูงหรือต่ำเกินไป จำเป็นต้องมีการปรับเกณฑ์เพื่อให้เข้ากับสภาพเป็นจริงตามยุคสมัย

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการสร้างแบบประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ระดับประถมศึกษา
2. ควรมีการสร้างแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนระดับประถมศึกษาหรือในระดับอื่น ๆ ที่มีความสนใจจะพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้ที่เกี่ยวข้อง

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้รับความกรุณาอย่างสูงยิ่งจากท่านอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์คือ อาจารย์ ดร.ปิยะธิดา ปัญญา ประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ และ อาจารย์ ดร.ไพศาล วรคำ ซึ่งได้รับความดูแลเอาใจใส่จากท่านในการให้คำปรึกษาให้ข้อ เสนอแนะซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวิจัย ผู้วิจัยขอขอบคุณในความกรุณาตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องจนเสร็จเรียบร้อย ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 (ฉบับปรับปรุงครั้งที่2) พ.ศ.2545. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

- (2552). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมเกษตรและสหกรณ์แห่งประเทศไทย จำกัด.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2552). **ทฤษฎีการประเมิน**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). **แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2545-2559**. กรุงเทพฯ : พรินทวนกราฟฟิคจำกัด.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 3. (2552). **แผนการพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับเขตพื้นที่การศึกษาโดยใช้เทคนิค School Mapping**. ขอนแก่น : ขอนแก่นการพิมพ์.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). (2553). **คู่มือการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม (พ.ศ.2554-2558) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานฉบับสถานศึกษา พ.ศ.2554**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : แม็ทพอยท์.